

COMUNICAT TÈCNIC CT-04/2021

Organitzacions sense ànim de lucre (OSAL)

Andorra la Vella, 19 d'octubre del 2021

Distingits/des senyors/es,

Les organitzacions sense ànim de lucre (d'ara endavant, OSAL), són, d'acord amb la definició establerta pel Grup d'Acció Financera Internacional (GAFI), i com també recull l'article 3.19 de la *Llei 14/2017, del 22 de juny, de prevenció i lluita contra el blanqueig de diners o valors i el finançament del terrorisme* (d'ara endavant, Llei 14/2017), totes aquelles persones o estructures jurídiques o organitzacions, incloent-hi associacions i fundacions, que principalment es dediquen a la recaptació o el desemborsament de fons per a fins com ara propòsits caritatius, religiosos, culturals, educatius, socials o fraternals, o per a la realització d'altres tipus de bones obres.

Aquestes organitzacions juguen un rol essencial en l'economia mundial i en moltes economies nacionals i sistemes socials. Els seus esforços complementen les accions governamentals i empresarials en matèria de provisió de serveis i necessitats essencials a persones sense recursos de tot el món. En aquest sentit, el GAFI també ha reconegut la importància vital d'aquestes OSAL, així com la dificultat de facilitar assistència a aquells que ho necessiten, freqüentment quan es troben en àrees i zones de conflicte.

Així doncs, en el marc de la campanya global que existeix contra el finançament del terrorisme (d'ara endavant FT), segons indica el GAFI, els terroristes o organitzacions terroristes utilitzen o abusen d'OSAL per moure fons, obtenir suport logístic, captar terroristes o donar qualsevol altre tipus de suport a terroristes, organitzacions terroristes o les seves operacions.

Aquest fet en el context internacional, no sols facilita les activitats terroristes, sinó que també perjudica la confiança dels donants i la reputació i la integritat de la majoria de les OSAL.

És per això que el GAFI considera que la protecció de les OSAL en relació amb el FT és un component crític de la lluita global contra el terrorisme i el seu finançament, i també, un element necessari per protegir i preservar la integritat i la reputació de les OSAL i la confiança dels seus donants.

En el marc d'aquestes tasques de protecció, les OSAL han d'aplicar un enfocament basat en el risc per tal de detectar i mitigar aquell al que puguin estar exposades.

Per això, cal tenir present que els factors que contribueixen a que el risc sigui més elevat són, entre altres, els següents:

1. En relació a la zona d'actuació de les OSAL, les que operen en el context internacional, i, particularment, en zones de conflicte (per exemple, zones o àrees pròximes a emplaçaments on existeix una amenaça terrorista activa) presenten un risc més alt i han de ser més curoses en la utilització dels fons que puguin enviar a l'exterior.
2. Pel que fa al tipus d'activitat de les OSAL, aquelles que realitzen activitats relacionades amb serveis socials, educació, sanitat o cooperació internacional presenten més risc que les que desenvolupen un altre tipus d'activitat.

En aquest context, i en col·laboració amb el sector, el Principat d'Andorra va identificar i avaluar, l'any 2020, en el marc de la realització de l'Estudi de Risc Nacional (ERN o NRA, per les seves sigles en anglès) els riscos als quals es troba exposat el sector de les OSAL a Andorra. Com a conclusió, s'han identificat les característiques del subgrup d'entitats que són particularment susceptibles de ser utilitzades per finançar el terrorisme, amb la finalitat de focalitzar les mesures de control del sistema preventiu nacional i establir mecanismes de lluita més efectius.

1. Principals conclusions de l'avaluació del risc nacional associat a les OSAL

En el context andorrà, el risc de FT associat a les OSAL és, amb caràcter general, mig-baix, tenint en compte les següents característiques que defineixen el sector:

- Fins a la data de l'estudi, al Principat d'Andorra, no s'han registrat casos de FT en els quals hi hagi cap OSAL involucrada de forma directa o indirecta.
- Pel que fa a l'estructura i a l'activitat del sector dels OSAL:
  - Predominen les associacions i fundacions dedicades a activitats "lúdiques" com poden ser els esports, lleure, art, cultura, defensa o representació d'interessos, en lloc d'activitats de "serveis" com podrien ser serveis socials, educatius, sanitaris, cooperació internacional, etc.
  - L'àmbit d'actuació de la major part de les OSAL sol ser el nacional en lloc de l'internacional.
  - Les OSAL que operen de forma internacional tenen un volum d'activitat molt limitat.

No obstant això, totes les OSAL del Principat d'Andorra han de tenir present el risc al que estan exposades, extremer les precaucions i prendre totes les mesures que siguin necessàries per tal de mitigar-los.

De l'estudi realitzat al sector en el marc de l'NRA 2020 es desprèn que no totes les associacions, fundacions i altres entitats sense ànim de lucre han de ser considerades OSAL, ja que no totes elles compleixen amb la definició de GAFI, és a dir, el seu propòsit principal no és la captació i canalització de fons.

A més a més, d'entre les OSAL, no totes presenten el mateix risc, doncs aquelles que tenen major risc compleixen amb una o diverses de les característiques descrites a continuació:

- Proporcionen fons, ajuda i/o serveis en zones de risc com podrien ser zones de conflictes armats o jurisdiccions amb importants índexs d'inestabilitat política.
- Utilitzen importants volums d'efectiu tant en el moment de la captació dels fons com en el moment de prestar les ajudes.
- Disposen de fons importants, essencialment, si no implementen els procediments adequats per mitigar el risc de FT.
- Són OSAL de serveis, més propenses a ser utilitzades per activitats criminals.
- Col·laboraren amb altres entitats fora del territori nacional.
- Tenen una denominació i objecte social excessivament ampli o genèric.

Aquelles OSAL que reuneixen més d'aquestes característiques, principalment si tenen una rellevància dins del total de l'activitat, estan més exposades al risc de FT.

2. Principals mètodes utilitzats per abusar de les OSAL

De conformitat amb els estudis de tipologies realitzats pel GAFI i altres organismes, els principals mètodes o risc d'abús que poden patir les OSAL són, entre altres, els següents:

1. Desviament de fons

Una part o la totalitat dels fons obtinguts de forma caritativa podrien ser desviats a persones, activitats o organitzacions amb possibles vinculacions amb el terrorisme. Aquest desviament el poden portar a terme tant personal de la pròpia OSAL com persones externes (exemple: recaptadors de fons o entitats col·laboradores).

En aquest context, és fonamental que la utilització dels fons obtinguts estigui monitoritzada, amb la finalitat de poder determinar de manera clara la seva traçabilitat i que, efectivament, s'han utilitzat per a les finalitats previstes. Això és particularment rellevant quan els fons obtinguts són enviats a zones de conflicte.

2. Afiliacions amb altres entitats vinculades amb el terrorisme

L'OSAL, o el seu personal col·laborador, podria tenir vincles amb activitats o organitzacions terroristes, col·laborar, donar suport o promoure el terrorisme.

3. Suport a activitats diferents a les del seu objecte social

Tot i que el seu objecte social o col·lectiu beneficiari són legítims, l'entitat acaba donant suport o promou activitats relacionades amb el terrorisme (exemple: entitats religioses o educatives amb un clar missatge a favor del terrorisme).

4. *Suport en el reclutament de terroristes*

Els recursos de l'entitat poden ser utilitzats per organitzar reunions o activitats que donen suport al terrorisme, reclutar i formar persones amb la finalitat de preparar atacs terroristes, donar suport financer a familiars d'aquestes persones, publicar material que evoca el terrorisme, etc.

5. *Representació falsa*

Sota l'aparença d'una entitat legítima o utilitzant la identitat d'una tercera entitat, s'obtenen recursos o es porten a terme activitats que donen suport o promouen el terrorisme.

3. *Indicadors de risc*

A continuació s'enumeren una sèrie d'indicadors de risc que, de manera separada o conjunta, podrien ser susceptibles de comportar FT.

Aquest llistat és enunciatiu i no limitatiu:

Indicadors relacionats amb les donacions

1. Elevades donacions d'entitats o societats estrangeres al compte d'una OSAL, especialment quan no existeix una clara vinculació entre les entitats.
2. El nombre de petits dipòsits o transferències al compte d'una OSAL s'ha incrementat sense causes que ho justifiquin.
3. Donacions relativament elevades i d'importos no adequadament justificats, especialment si es fan en diners en efectiu.
4. Múltiples dipòsits en efectiu en un compte personal descrits com a "donacions" o "contribucions a l'ajuda humanitària" o similars.
5. Múltiples dipòsits en efectiu acompanyats d'instruccions per a ser transferits a una persona o entitat ubicada en una jurisdicció d'alt risc.
6. Un elevat percentatge de donacions/fons d'una OSAL tenen el seu origen o destí en tercers països que no es corresponen amb la ubicació financera del donant.
7. Donacions d'import elevat a una OSAL realitzades per persones fictícies o per persones que demanen voler romandre en l'anonimat.
8. Una persona rep donacions en un compte bancari previst per rebre donacions caritatives i transfereix diners a organitzacions que han estat vinculades al FT.
9. Donacions a OSAL previstes únicament per una quantitat reduïda de beneficiaris.
10. Dipòsits utilitzant una combinació atípica d'instruments monetaris per una activitat legítima.

11. OSAL que, en principi, no es dediquen a l'ajuda humanitària però envien diners a zones de conflicte o jurisdiccions d'alt risc.
12. OSAL que no poden justificar l'origen de les donacions rebudes.
13. OSAL que no poden justificar degudament l'aplicació de les donacions rebudes.

Indicadors relacionats amb les transaccions

14. Despeses o operacions de les OSAL que no semblen estar relacionades amb la seva activitat declarada.
15. Utilització d'OSAL per vendre béns.
16. El pagament dels béns adquirits per una OSAL és realitzat a una tercera persona i no a l'importador o proveïdor.
17. Les despeses que hauria de tenir una OSAL no són proporcionades amb les seves activitats.
18. Operacions realitzades en comptes d'OSAL que són inconsistents amb el patró i el volum de l'organització.
19. Operacions caracteritzades per elevats fluxos en períodes de temps curts i involucrant diverses OSAL que tenen vincles no justificats (per exemple, mateixa direcció).
20. Transferències de la majoria dels fons recol·lectats a àrees geogràfiques habitualment considerades/utilitzades per activitats o iniciatives relacionades amb el FT.
21. Persones que dipositen fons en diversos comptes (dels que són titulars/autoritzats) i demanen que els fons siguin transferits a ells mateixos a l'estranger amb la finalitat de ser donats.
22. Reiterades contribucions en efectiu a comptes d'OSAL que són immediatament transferides a altres comptes de persones físiques o jurídiques.
23. Els fons de les OSAL estan dipositats als comptes personals de persones físiques.
24. Els comptes que ostenten les OSAL s'utilitzen tant per a finalitats privades o particulars dels seus membres com per a les pròpies activitats de l'OSAL.
25. Les OSAL estructuren operacions per tal de no sobrepassar els llimars d'identificació o comunicació que estableix la llei o evitar sospites.
26. Les transferències o moviments de fons que sol·liciten les OSAL estan vagament justificats.
27. Persones o entitats vinculades amb el terrorisme que transfereixen fons a comptes oberts en nom de l'OSAL o els seus membres.

Indicadors relacionats amb la gestió

28. Canvis freqüents en les persones autoritzades o apoderades de les OSAL.
29. Canvis freqüents en el nom d'una mateixa OSAL.
30. Recepció de fons procedents d'altres OSAL recentment constituïdes.
31. Apropiació indeguda de fons (exemple: els fons es retiren dels comptes bancaris abans de ser utilitzats en les activitats socials de les OSAL).
32. Publicitat falsa o inexistent d'una OSAL.
33. OSAL que no estan registrades en països on existeix l'obligació legal d'estar registrat.
34. Opacitat en la gestió i presa de decisions.
35. Utilització de documentació falsa per part dels representants d'OSAL.
36. Els representants o membres d'OSAL viatgen freqüentment a zones de conflicte o jurisdiccions d'alt risc.
37. Els representants o membres d'OSAL estan relacionats amb el terrorisme o el seu finançament.

És recomanable la lectura d'aquests indicadors de risc en conjunció amb la darrera versió del document de tipologies de FT publicat per la UIFAND, ja que certs indicadors d'aquest document també concerneixen al sector de les OSAL.

4. Mesures a aplicar per les OSAL

1) Mesures relatives a la prevenció i lluita contra el finançament del terrorisme

La disposició addicional primera de la Llei 14/2017 estableix que:

*"1. La Junta Directiva, el protectorat, el patronat o l'òrgan de representació pertinent que gestioni els interessos de l'organització i el seu personal amb responsabilitats de gestió **han de vetllar perquè aquestes organitzacions no siguin utilitzades per al blanqueig de diners o valors i/o per canalitzar fons o recursos a les persones i entitats vinculades a grups o organitzacions terroristes, d'acord amb el que està previst en la normativa reguladora de la prevenció i lluita contra el blanqueig de diners o valors i el finançament del terrorisme.***

*A aquest efecte, **totes les organitzacions han de conservar durant deu anys registres amb la identitat de totes les persones que rebin fons o recursos de l'organització**, així com, en el cas d'associacions, els llibres de registre a què es refereix l'article 28 de la Llei qualificada d'associacions. Aquests llibres i registres han d'estar a disposició dels òrgans administratius o judicials amb competències en l'àmbit de la prevenció i la lluita contra el blanqueig de diners o valors, el terrorisme i el seu finançament, així com dels responsables del Registre d'Associacions, quan correspongui."*

Així doncs, a banda dels llibres registre ja previstos en la legislació vigent en matèria d'associacions i fundacions, la Llei 14/2017 només explicita una acció concreta, d'obligat compliment, per a que les OSAL no siguin utilitzades per canalitzar fons o recursos a les

persones i entitats vinculades a grups o organitzacions terroristes, la qual consisteix en disposar del llibre registre de beneficiaris de fons o recursos.

Tot i això, les OSAL han d'adoptar un seguit d'actuacions addicionals i de mesures mitigadores per tal de complir amb el requeriment legal de vetllar per a no ser utilitzades per finalitats terroristes. Dites accions han d'estar dissenyades tenint en compte les característiques de l'OSAL en particular, així com el risc al que es troba exposada. No obstant això, com a mínim es poden enumerar les següents accions:

1. Identificar i conèixer el risc de FT al que es troba exposada l'OSAL. Aquesta acció es correspondrà amb l'estudi de risc individual en els casos que la normativa en matèria de PBC/FT expressament ho requereixi.
2. Establir controls per assegurar l'honorabilitat de les persones que formen part del govern de l'OSAL. Aquests controls han de verificar, com a mínim, que aquestes persones no han estat designades pel Consell de Seguretat de les Nacions Unides com a terroristes, persones que financen el terrorisme, que financen la proliferació d'armes de destrucció massiva, o que pertanyen a organitzacions dedicades a aquestes finalitats.
3. Assegurar que els membres dels òrgans de control, o com a mínim la persona encarregada del control dels moviments de fons de l'OSAL, assisteixin a cursos de formació que informin sobre les potencials vulnerabilitats de les OSAL de ser utilitzades per finançar el terrorisme, sobre el risc de FT, i sobre les mesures que les OSAL poden adoptar per protegir-se.
4. Assegurar que els estats financers s'elaborin amb una periodicitat, com a mínim anual, i que es trobin degudament detallats pel que fa a ingressos i despeses.
5. Implementar controls per assegurar que tots els fons estan degudament comptabilitzats i es destinen a finalitats consistents amb el propòsit i els objectius de l'OSAL.
6. Mantenir registres de les transaccions de l'OSAL, tant domèstiques com internacionals, suficientment detallats i per un període raonable com per verificar que els fons han estat rebuts i destinats a finalitats consistents amb el propòsit i els objectius de l'OSAL.
7. Adoptar mesures raonables per documentar la identitat dels seus donants i beneficiaris més rellevants, tot respectant la seva confidencialitat. Addicionalment, s'ha de verificar, com a mínim, que aquestes persones no han estat designades pel Consell de Seguretat de les Nacions Unides com a terroristes, persones que financen el terrorisme, que financen la proliferació d'armes de destrucció massiva, o que pertanyen a organitzacions dedicades a aquestes finalitats.

Addicionalment a aquestes actuacions imprescindibles, és recomanable la lectura de la nota informativa de bones pràctiques adreçada al sector de les organitzacions sense ànim de lucre, la qual inclou un seguit de bones pràctiques que desenvolupen i complementen els requeriments mínims de la Llei 14/2017.

2) Mesures relatives al subministrament de la informació del beneficiari efectiu

Les associacions i fundacions han de portar un llibre registre dels seus beneficiaris efectius i proporcionar-ho als seus respectius Registres. Aquest llibre registre ha de contenir, com a mínim, les dades següents:

- Nom i cognoms;
- Data de naixement;
- Nacionalitat i país de residència del beneficiari efectiu;
- Naturalesa i abast de la participació real.

Per a més informació sobre el llibre registre de beneficiaris efectius, consultar l'article 28 bis de la Llei qualificada d'associacions, de 29 de desembre de 2000, i l'article 22 de la Llei 11/2008, del 12 de juny, de fundacions.

A mode d'ajuda per determinar la figura del beneficiari efectiu, es recomana la lectura de l'article 3.3 de la Llei 14/2017 i de la darrera versió de la Guia del beneficiari efectiu actualitzada i publicada per la UIFAND a l'octubre del 2020.

Finalment, i en el cas concret de les associacions i les fundacions, les actuacions recollides tant en el present Comunicat Tècnic com en la Nota Informativa de bones pràctiques adreçada al sector de les organitzacions sense ànim de lucre s'han d'entendre sense perjudici de les disposicions legals ja establertes en la Llei 11/2008 i en la Llei qualificada d'associacions.

Aquest Comunicat deroga el Comunicat Tècnic CT-02/2020, del 10 de febrer, relatiu a les associacions, fundacions i altres entitats sense ànim de lucre.

Restem a la seva disposició per a qualsevol aclariment complementari, i aprofitem l'avinentsa per a saludar-los atentament.

Carles FIÑANA PIFARRÉ
Cap de la UIFAND